

"מחצית השקל" להשלים "מחצית" השם "תרומה לה" - תרם ו"ה שנחסרו בגלות!

הקדמת שקלי ישראל להצילם מגזירת המן

לקראת הקריאה בפרשת מחצית השקל בשבת שקלים, ראוי לנו להתבונן במה שמצינו קשר נפלא, בין מה שתיקנו חכמינו ז"ל להשמיע באחד באדר על מצות מחצית השקל, ובין הצלת ישראל מגזירת המן בנס פורים, כמו ששינו בגמרא (מגילה יג): "אמר ריש לקיש, גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם, שעתידי המן לשקול שקלים על ישראל, לפיכך הקדים שקליהן לשקליו, והיינו דנתן באחד באדר משמיעין על השקלים".

ומפרש ה"בני יששכר" (אדר מאמר ב דרוש ו) הכוונה בזה, כי הקריאה בתורה בשבת שקלים עמדה להם לישראל שיחשב כאילו הביאו בפועל מחצית השקל, ובלשון קדשו:

"והנה כי כן הנה נזכר אז לפניו יתברך שמו גם כן מצות שקלים, הגם שהעוונות גרמו ונחרב הבית המקדש, ולא שקלו אז בני ישראל את שקליהם, עם כל זה האמירה והזכירה פרשת שקלים עלתה לרצון לפניו יתברך שמו, מה שישראל קורין באדר פרשת שקלים כאילו שוקלים בבית המקדש, והן המה היו לישועה לבטל שקלי המן".

אמנם צריך ביאור: (א) מדוע דוקא זכות המצוה ששקלו ישראל מחצית השקל, הצילה את ישראל מהשקלים ששקל עליהם המן הרשע. (ב) צריך ביאור דקדוק לשון המשנה: "באחד באדר משמיעין על השקלים", מאחר שנתנו רק "מחצית השקל" מדוע אמרו "על השקלים" ולא "על מחצית השקל".

ובאמת ענין זה יש להקשות גם על דברי הפייטן במוסף לשבת שקלים: "אור פניך עלינו אדון נשא, ושקל אשא בבית נכון ונשא". ותמהו המפרשים איך אמר: "ושקל אשא בבית נכון ונשא", הלא המצוה היא לתת רק מחצית השקל כמו שכתוב (שמות ל טו): "העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט".

הקריאה כנגד "תרומת ה" לקנות מהם קרבנות ציבור

אמנם טרם שנבוא להתבונן בעומק המשמעות של מחצית השקל, ראוי להעיר על דבר חשוב בקשר לכוונת הקריאה בשבת שקלים, כי לכאורה יש כאן מקום לשאול, הלא בפסוקים אלו כתוב מפורש שהמצוה לתת מחצית השקל היא, רק כאשר סופרים את ישראל: "כי תשא את ראש בני ישראל לפקודיהם", מדוע אם כן אנו קוראים פרשה זו לקראת ראש חודש אדר, כאשר משמיעין על השקלים כדי לקנות מהם קרבנות. אך הביאור בזה הוא פשוט וברור לפי מה שפירש רש"י (שם שם טו):

"לכפר על נפשותיכם, לפי שרמזו להם כאן ג' תרומות, שנכתב כאן תרומת ה' ג' פעמים, אחת תרומת אדנים שמנאן כשהתחילו בנדבת המשכן, ונתנו כל אחד ואחד מחצית השקל ועלה למאת הככר, שנאמר (שמות לח כה) וכסף פקודי העדה מאת ככר, ומהם נעשו האדנים..."

והשנית אף היא על ידי מנין שמנאן משהוקם המשכן, הוא המנין האמור בתחלת חומש הפקודים (במדבר א א) באחד לחודש השני בשנה השנית, ונתנו כל אחד מחצית השקל, והן לקנות מהן קרבנות ציבור של כל שנה ושנה, והושוו בהם עניים ועשירים, ועל אותה תרומה נאמר לכפר על נפשותיכם, שהקרבנות לכפרה הם באים. והשלישית היא תרומת המשכן... ולא היתה יד כולם שוה בה, אלא איש איש מה שנדבו לבו".

נמצינו למדים מזה, כי מה שאנו קוראים פרשת שקלים בשבת שמברכים בו חודש אדר, הוא בעיקר כנגד מה שכתוב בפרשה זו "תרומת ה'" בפעם השלישית: "העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט ממחצית השקל לתת את תרומת ה' לכפר על נפשותיכם", שלפי פירוש רש"י הכוונה בזה על מצות מחצית השקל, לקנות מהם קרבנות ציבור שהם לכפרה. ולפי זה ראוי ונכון לכוון בשעת הקריאה בפסוק זה, שיחשב כאילו תרמנו מצות מחצית השקל לקרבנות ציבור.

שבת קודש הבא עלינו לטובה שמברכים בו חודש אדר שני נקרא "שבת שקלים", על שם שקוראים בו מצות מחצית השקל שבפרשת כי תשא. הטעם לקריאת פרשה זו בשבת זה הוא, לפי שבזמן המקדש היו משמיעין על השקלים בראש חודש אדר הסמוך לניסן, כמו ששינו (שקלים ב.): "באחד באדר משמיעין על השקלים".

ומפרש בגמרא (שם) הטעם, לפי שמראש חודש ניסן צריכים לקנות הקרבנות מהשקלים החדשים, שנאמר (במדבר כח יד): "זאת עולת חודש בחדשו", אמרה תורה חדש והבא קרבן מתרומה חדשה, ומאחר ששואלים ודורשים בהלכות החג קודם לחג שלשים יום, לכן מקדימים להשמיע על השקלים דוקא באחד באדר, שהוא שלשים יום לפני ראש חודש ניסן, לכן מטעם זה שבת שחל בו ראש חודש אדר או שמברכים בו חודש אדר, תיקנו לקרוא בתורה פרשת מחצית השקל זכר לתיקון של: "באחד באדר משמיעין על השקלים".

ומדברי ה"בני יששכר" (אדר מאמר ב דרוש ו) שנביא להלן אנו למדים הכוונה בזה, כי על ידי הקריאה בתורה יחשב כאילו הבאנו מחצית השקל בפועל לקנות מהם קרבנות ציבור, [וכן כשאנו קוראים בתורה במצות קרבנות הציבור, נכוון שיחשב כאילו הקרבנו אותם בפועל עם המחצית השקל שתרמנו], והרי זה בבחינת (הושע יד ג): "ונשלמה פרים שפתינו", ופירש רש"י: "ונשלמה פרים, שהיה לנו להקריב לפניך, נשלם אותם בריצוי דברי שפתינו".

הנה כי כן דבר בעתו מה טוב להתבונן במצות מחצית השקל, כפי שכתוב בפרשת כי תשא (שמות ל יב): "כי תשא את ראש בני ישראל לפקודיהם, ונתנו איש כופר נפשו לה' בפקוד אותם ולא יהיה בהם נגף בפקוד אותם, זה יתנו כל העובר על הפקודים מחצית השקל בשקל הקודש, עשרים גרה השקל מחצית השקל תרומה לה', כל העובר על הפקודים מבן עשרים שנה ומעלה יתן תרומת ה', העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט ממחצית השקל לתת את תרומת ה' לכפר על נפשותיכם".

מטבע של אש

מתחת כסא הכבוד

כאשר אנו עוסקים במצות מחצית השקל, אי אפשר שלא להתייחס למה שגילו לנו חכמינו ז"ל, כי מצות מחצית השקל היא כפרה על חטא העגל, כמבואר בירושלמי (שקלים ט): "זה יתנו כל העובר על הפקודים... לפי שחטאו במחצית היום יתנו מחצית השקל". וכן הוא במדרש תנחומא (פרשת כי תשא סימן י): "מחצית השקל, על שחטאו בשש שעות בחצי היום יתנו מחצית השקל".

והנה בדרך הפשט יש לבאר הקשר בין מחצית השקל לכפרה על חטא העגל, על פי הידוע כי תכלית עשיית המשכן להשראת השכינה היא כדי לכפר בכך על חטא העגל, כמבואר במדרש רבה בפרשתנו (שמו"ר נא ח) על הפסוק: "אלה פקודי המשכן משכן העדות - אמר הקב"ה, יבוא זה המשכן ויכפר על זה העגל, אמר הקב"ה לישראל, בשעה שעשיתם את העגל הכעסתם אותי באלה אלהיך, עכשיו שעשיתם המשכן, באלה אני מתרצה לכם, הוי אלה פקודי המשכן".

והביאור בזה כי כשאמרו ישראל בחטא העגל לאהרון (שמות לב א): "קום עשה לנו אלהים אשר ילכו לפנינו", היתה בזה כפירה גדולה בהשגחת הקב"ה שהולך לפנינו בעולם הזה, ולכן התיקון על כך הוא: "ועשו לי מקדש

ושכנתי בתוכם", כדי להשריש את מציאות ה' והשגחתו בעולם הזה.

מעתה לפי מה שלמדנו מדברי רש"י, כי ממה שתרמו ישראל מחצית השקל במנין הראשון לפני עשיית המשכן, עשו מהם אדנים למשכן, וממה שתרמו שוב מחצית השקל במנין השני אחרי עשיית המשכן, קנו מהם קרבנות ציבור להקריב במשכן, מבואר היטב מדוע מחצית השקל הוא כפרה על חטא העגל, שהרי מהם נעשו האדנים למשכן ומהם הקריבו קרבנות במשכן, שעצם תכלית עשיית המשכן היתה כדי לכפר על חטא העגל.

אולם גם אחרי כל הביאור הנזכר עדיין מוטלת עלינו חובת הביאור, מדוע צוה הקב"ה להביא דוקא מחצית השקל ולא שקל שלם או סכום יותר גדול. זאת ועוד צריך ביאור מת שמצינו כי משה רבינו עצמו נתקשה במחצית השקל, כמבואר ברש"י: "זה יתנו, הראה לו מטבע של אש ומשקלה מחצית השקל ואמר לו כזה יתנו". ומקור הדבר במדרש (שמו"ר יב ג): "זה יתנו, אמר רבי מאיר, נטל הקב"ה כמין מטבע של אש מתחת כסא הכבוד והראה לו למשה, זה יתנו, כזה יתנו".

אמנם גם דבר זה צריך ביאור: (א) במה נתקשה משה כל כך במחצית השקל, עד שהיה צורך להראות לו מטבע של אש מתחת כסא הכבוד, הלא הקב"ה פירט לו בדברים ברורים כמה הוא מחצית השקל: "עשרים גרה השקל", נמצא כי מחצית השקל הוא עשר

גרה. (ב) מהו הענין שהוציא הקב"ה מטבע של אש מתחת כסא הכבוד והראהו למשה, וכי חסרים מטבעות של מחצית השקל בעולם הזה.

שק"ל בא"ת ב"ש בגימטריא שם הוי"ה

פתח דברינו יאיר לבאר כל זה על פי יסוד גדול בענין מצות מחצית השקל, במשנתנו הטהורה של אחד מגורי האריז"ל המקובל האלקי רבי מרדכי הכהן מצפת בספר "שפתי כהן" [המכונה בספרים הקדושים ש"ך על התורה] (פרשת כי תשא ד"ה זה יתנו), כי מה שצוה הקב"ה להביא מחצית השקל, הוא כדי לכפר על מה שנחסר בגלות מהשם הוי"ה מחצית השם, כמבואר בגמרא (עירובין יח:): "מיום שחרב בית המקדש דיו לעולם שישתמש בשתי אותיות, שנאמר (תהלים קנ ו) כל הנשמה תהלל י"ה".

והנה שק"ל בחילופי אותיות א"ת ב"ש [אות הראשונה א' מתחלפת עם האות אחרונה ת', אות השניה ב' מתחלפת עם האות שלפני האחרונה ש', וכן הלאה], הוא אותיות כב"ד בגימטריא הוי"ה, נמצא כי מחצית השקל הוא מחצית השם שנחסר בגלות, ובלשון קדשו:

"שקל בא"ת ב"ש בגימטריא כ"ו, כמו שאמר רבי [ירמיה בן] אלעזר (שם) מיום שחרב בית המקדש דיו לעולם שישתמש בשתי אותיות,

שנאמר כל הנשמה תהלל י"ה, וכוונת רבי [ירמיה בן] אלעזר היא, מאחר שאין העולם מלא שהוא בית המקדש, שנאמר (שמות מ לד) וכבוד ה' מלא את המשכן, ומאחר שהוא חרב אין ראוי שיקרא השם אלא על עולם מלא.

כמו שאמרו ז"ל [ראה במדרש ב"ר יג ג] על ויברא ה' אלקים, שם מלא על עולם מלא, שהוא עולם קטן [אולי צריך לומר קדוש], ולא היה עבודת אלילים בעולם שהיא שקר, ושם הוי"ה מורה אמיתות והייה, ומה הטעם אין השם נקרא ככתבו אלא בכינוי, ולפי שעתידי להיות העגל לזה אמר שיתנו מחצית השקל".

ונראה לבאר מה שמקשר ה"שפתי כהן" בסוף דבריו ענין זה עם חטא העגל: "ולפי שעתידי להיות העגל לזה אמר שיתנו מחצית השקל", על פי המבואר בגמרא (עירובין נד): "מאי דכתיב (שמות לב טז) חרות על הלוחות, אלמלי לא נשתברו הלוחות הראשונות לא נשתכחה תורה מישראל, רב אחא בר יעקב אמר, אין כל אומה ולשון שולטת בהן, שנאמר חרות אל תיקרי חרות אלא חירות".

נמצינו למדים מזה, כי לולי חטא העגל לא היה בית המקדש חרב, ואז היה שולט בעולם שם מלא על עולם מלא, אולם חטא העגל גרם לכך שיחרב בית המקדש ויגלו ישראל בין האומות, ועל ידי זה אין השם שלם כי מיום שחרב בית המקדש דיו לעולם להשתמש בב' אותיות י"ה, לכן צריך להביא

מחצית השקל לכפר על מה שאין העולם משתמש רק במחצית השם.

מחצית השקל כנגד מחצית השם ו"ה

ויש לחקור לפי ביאור הנפלא של ה"שפתי כהן", כי מחצית השקל הוא כנגד מחצית השם, כנגד איזה מחצית השם הוא מכוון, כנגד מחצית הראשון י"ה או כנגד מחצית השני ו"ה, אם הוא מכוון כנגד מחצית הראשון י"ה, אז צריך לכוון בהבאת מחצית השקל, לכפר על מה שגרמו ישראל לחורבן בית המקדש, שהעולם משתמש רק במחצית השם י"ה, אבל אם הוא מכוון כנגד מחצית השני ו"ה, אז צריך לכוון בהבאת מחצית השקל, להשלים את מחצית השני של השם החסר בגלות.

ונראה לפתור חקירה זו מלשון הכתוב: **"מחצית השקל תרומה לה"**, משמע מזה כי תכלית נתנית מחצית השקל היא לתת **"תרומה לה"**, דהיינו להשלים את השם הוי"ה, ומזה נשכיל להבין כי מה שנצטוו ישראל להביא מחצית השקל, הוא כנגד המחצית השני של השם ו"ה, כדי להשלים את השם בכך ד' אותיותיו. ויש להוסיף בזה רמז נאה כי מלת **תרומה** היא אותיות **תרם ו"ה**, לרמז כי בנתינת מחצית השקל תרמו ישראל אותיות ו"ה להשלים את השם הוי"ה, ועל זה נאמר: **"מחצית השקל תרומה לה"**.

בדרך זו במסילה נעלה לבאר מה שבחר הקב"ה לכפר על חטא העגל במחצית השקל דוקא, בהקדם לבאר מאמר חז"ל הנ"ל: **"מיום שחרב בית המקדש דיו לעולם שישתמש בשתי אותיות, שנאמר כל הנשמה תהלל יה"**. וצריך ביאור מהו הקשר בין חורבן בית המקדש למה שנחסרו ב' אותיות ו"ה מהשם.

ויש לומר בזה רעיון נכבד על פי מה שכתוב במלחמת עמלק (שמות יז טז): **"ויאמר כי יד על כס י"ה מלחמה לה בעמלק מדור דור"**. ופירוש רש"י: **"נשבע הקב"ה שאין שמו שלם ואין כסאו שלם עד שימחה שמו של עמלק"**, כי כל זמן שעמלק קיים נחסרו ב' אותיות ו"ה מן השם הוי"ה ונשארו רק אותיות י"ה.

והנה מצינו על כך ביאור נפלא ב"ישמח משה" (פרשת בשלח ד"ה עוד פי), על פי המבואר בתיקוני זוהר (הקדמה ט): כי שם הוי"ה יוצא מראשי תיבות הפסוק (תהלים צו יא): **"ישמחו השמים ותגל הארץ"**. והנה בשמים נראה תמיד גדלותו של הקב"ה אפילו בזמן שיש הסתר פנים וגלות למטה, נמצא כי אפילו בזמן הגלות **"ישמחו השמים בהתגלות כבוד מלכותו בשמים"**.

אך למטה בארץ מתגלה כבוד מלכותו דוקא בזמן של גאולה בבחינת **"ותגל הארץ"**, אבל בזמן של גלות והסתר פנים חסרה השמחה למטה בארץ, על כן כל זמן שעמלק קיים שגורם הסתר פנים למטה אין השם שלם, כי נחסרו אותיות ו"ה שהם ראשי תיבות **"ותגל הארץ"**, ובלשון קדשו:

"עוד פירוש על ו"ה שנעלם מהשם, כי הויה מורה י"שמחו השמים ותגל הארץ, והנה בשמים נראה תמיד גדולתו, אבל בארץ מכוסה ונעלם, והיינו ו"ה שנעלם מהשם עד לעתיד שיתגלה כבוד ה', אז ותגל הארץ במהרה בימינו אמנ".

"ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם"

והנה תכלית בנין בית המקדש היא להמשיך השראת השכינה בארץ, כמו שכתוב (שמות כה ח): **"ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם"**, נמצא כי על ידי בנין בית המקדש מתמלא השם גם בשתי אותיות ו"ה, כי

בהתגלות השכינה למטה מתבטל הסתר פנים ועל ידי זה **"ותגל הארץ"**.

על פי האמור נשכיל להבין מה שצוה הקב"ה לישראל, להביא מחצית השקל כשנמנו לפני עשיית המשכן כדי לעשות מהם אדנים למשכן, וכן נצטוו ישראל אחרי עשיית המשכן להימנות שנית, ולהביא מחצית השקל כדי לקנות מהם קרבנות הציבור, כי תכלית בנין בית המקדש והקרבנות הקרבנות היא שיתגלה כבוד ה' גם בארץ, וזהו שכתוב (ויקרא א ב): **"אדם כי יקריב מכם קרבן לה" - "לה" דייקא, להשלים את השם בד' אותיותיו בבחינת י"שמחו השמים ותגל הארץ"**.

לכן נצטוו ישראל לעשות את האדנים למשכן, שהם היסוד שעליהם עמדו כל קרשי המשכן, ממה שתרמו כל אחד מישראל מחצית השקל, שהוא רומז על מחצית השם ב' אותיות ו"ה שצריך להשלים בבחינת **"ותגל הארץ"**, ובכך זה זכו לעשות האדנים שעליהם עומד כל המשכן, כדי שישיר הקב"ה שכינתו בארץ להשלים בחינת **"ותגל הארץ"**.

מעתה יאיר עינינו להבין מאמר חז"ל: **"מיום שחרב בית המקדש דיו לעולם שישתמש בשתי אותיות, שנאמר כל הנשמה תהלל יה"**, כי על ידי חורבן בית המקדש נסתלקה השכינה מן הארץ, לכן דיו לעולם להשתמש רק בב' אותיות י"ה שהוא ראשי תיבות **"ישמחו השמים"**, אבל שתי אותיות ו"ה חסרות כי בזמן הגלות חסר **"ותגל הארץ"**.

"כמין מטבע של אש" ב' אותיות י"ה

ועתה בא וראה כי על פי האמור ירווח לנו להבין דברי התנא רבי מאיר, כי אחרי שנתקשה משה רבינו במחצית השקל: **"נטל הקב"ה כמין מטבע של אש מתחת כסא הכבוד והראה לו למשה, זה יתנו, כזה יתנו"**. הביאור בזה כי משה רבינו נתקשה, מדוע צוה הקב"ה לתת רק מחצית השקל שהוא כנגד מחצית השם, הלא ראוי להשלים כל ד' אותיות השם, ואם כן היה ראוי שיתנו ישראל שקל שלם כי **"שקל בא"ת ב"ש הוא כב"ד כמספר כל השם הוי"ה"**.

לכן כדי לתרץ לו ענין זה: **"נטל הקב"ה כמין מטבע של אש מתחת כסא הכבוד"**, שנטל מחצית השקל מתחת כסא הכבוד, שהוא כנגד מחצית הראשון של השם י"ה, שהוא נוסריקון **"ישמחו השמים"** לרמז כי בשמים ממעל השמחה היא תמיד בהתגלות כבוד שמים, **"והראה לו למשה, זה יתנו, כזה יתנו"**, כלומר כמו שבשמים מחצית השם י"ה הוא בשלימות בבחינת **"ישמחו השמים"**, כן צריך להשלים מחצית השם למטה ו"ה שיהיה **"ותגל הארץ"**, ולכן צריך להביא רק מחצית השם כנגד ו"ה, כי המחצית השני י"ה הוא כבר בשלימות אפילו בזמן גלות והסתר פנים.

הנה כי כן הרווחנו להבין מדוע מחצית שקל היא כפרה על חטא העגל, כי כבר נתבאר שעל ידי שאמרו ישראל בחטא העגל לאהרן (שמות לב א): **"קום עשה לנו אלהים אשר ילכו לפנינו"**, היתה בזה כפירה גדולה בהשגחת הקב"ה בעולם הזה, ועל ידי זה היה פגם גדול באותיות ו"ה - **"ותגל הארץ"** כי לא היתה גילה בארץ.

לכן צוה הקב"ה להביא מחצית השקל, שהוא כנגד מחצית השם ב' אותיות ו"ה, כדי להשלים בזה ד' אותיות השם, שיהיה השמחה בהתגלות כבוד שמים גם בארץ בבחינת: **"ישמחו השמים ותגל הארץ"**. והנה ממחצית השקל עשו אדנים למשכן, שהוא גם כן תיקון על חטא העגל, כי תכלית המשכן היא: **"ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם"**, נמצא כי על ידי זה מתגלה כבוד מלכותו גם בארץ.

על פי האמור יומתק להבין כוונת הפייטן: **"אור פניך עלינו אדון נשא ושקל אשא בבית נכון ונשא"**, הכוונה בזה שיאיר הקב"ה להאיר עלינו את פניו גם בארץ בעולם הזה, ועל ידי זה אשא שקל שלם בבית המקדש השלישי, כי אז יתגלה כבוד ה' גם בשמים ממעל וגם על הארץ מתחת, ועל ידי זה יצטרפו ב' חצאי השם להשלים כל השם בבחינת שקל שלם כנגד **"ישמחו השמים ותגל הארץ"**.

המן שקל שקליו להשאר רק מחצית השם

בדרך זו נשכיל להבין מעשה הרע של המן הרשע שביקש לשקול שקליו על ישראל, וכתבו התוספות (מגילה טז. ד"ה ודחי): **"שמעתי שעשורה אלפי ככר כסף עולין חצי שקל לכל אחד מישראל, שהיו שש מאות אלף כשיצאו ממצרים, ואמר שיתן לאחשורוש כל פדיונים"**. [וכבר נתייעגו בהגהות הב"ח, ה"פני יהושע", ה"חתם סופר", הגר"א מוויילנא ועוד ליישב החשבון].

ולפי האמור יש לומר הביאור בזה, כי המן הוא מזרע עמלק אשר נאמר עליו: **"כי יד על כס י"ה מלחמה לה בעמלק"**, כי כל זמן שעמלק קיים אין השם שלם, לכן שקל המן את שקליו על ישראל, לתת לאחשורוש מחצית השקל כנגד כל אחד מישראל, כי חשב במחשבתו הרעה להביא מחצית השקל כנגד חצי הראשון של השם, כדי שלא יהיו ראויים ישראל להשתמש רק בב' אותיות י"ה שהוא מחצית השם, ועל זה אמר אחשורוש להמן (אסתר ג יא): **"הכסף נתון לך והעם לעשות בו כטוב בעיניך"**, כי הוא גם כן רצה שלא יושלם השם בד' אותיותיו.

ועתה בא וראה כי על פי האמור יפתח לנו פתח נפלא להבין מה שכתוב במגילה (אסתר ה ג): **"ויאמר לה המלך מה לך אסתר המלכה ומה בקשתך עד חצי המלכות וינתן לך"**, ודרשו על כך בגמרא (מגילה טו): **"חצי המלכות ולא כל המלכות, ולא דבר שחוצץ למלכות, ומאי ניהו בנין בית המקדש"**. ולכאורה יפלא איפה מצאו חכמינו ז"ל רמז במלים: **"עד חצי המלכות"**, כי אחשורוש התנגד לבנין בית המקדש, שהרי בבית המקדש משתמשים בכל ד' אותיות השם, אבל בלי בית המקדש דיו לעולם להשתמש בב' אותיות י"ה.

אך לפי האמור יש לבאר הענין על פי מה שביאר הרה"ק משינאווע ז"ע ב"דברי יחזקאל" (פורים) כי מה שאמר אחשורוש לאסתר: **"עד חצי המלכות"**, נתכוון לרמז כי כל רצונו היה שלא יושלם השם בד' אותיותיו, כי אם מחציתו בב' אותיות י"ה עכדה"ק. לפי זה יש לומר כי מזה למדו חכמינו ז"ל שאחשורוש התנגד לבנין בית המקדש, שהרי בבית המקדש משתמשים בכל ד' אותיות השם, אבל בלי בית המקדש דיו לעולם להשתמש בב' אותיות י"ה.

הנה כי כן זהו שאמר ריש לקיש: **"גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם, שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל"**, כדי שישתמשו רק עם י"ה מחצית השם, **"לפיכך הקדים שקליהן לשקליו, והיינו דנתן באחד באדר משמיעין על השקלים"**. כלומר משמעם זה נצטוו ישראל להביא מחצית השקל, כנגד מחצית השני של השם ב' אותיות ו"ה כדי להשלים כל השם, ועל ידי זה נתגברו על שקלי המן שביקש למנוע השלמת השם.

וזהו פירוש הכתוב (אסתר ה ד): **"ותאמר אסתר אם על המלך טוב"**, הוא המלך העליון הקב"ה, **"יבוא המלך והמן היום"**, וביאר האריז"ל (פרי עץ חיים שער הפורים) כי הראשי תיבות הוא ד' אותיות השם, ולפי האמור נתכוונה אסתר להתפלל בכך, שיבטל הקב"ה גזירת המן שנתן מחצית השקל כדי למנוע מהם להשלים את השם, אלא יזכו להשלים את כל ד' אותיות השם בבחינת: **"ישמחו השמים ותגל הארץ"**.

שפתי כהן מגורי האריז"ל: שק"ל בא"ת ב"ש הוא כב"ד בגימטריא הוי"ה, מחצית השקל הוא מחצית השם

גמרא: "מיום שחרב

בית המקדש דיו לעולם

שישתמש בשתי אותיות

שנאמר כל הנשמה תהלל יה"

מחצית השקל כפרה על חטא

העגל שגרם לחורבן המקדש,

שמאז דיו לעולם

להשתמש רק בשם י"ה

ישמח משה: כל זמן שעמלק

קיים חסר ו"ה ותגל הארץ,

כי השמחה היא רק בשמים

י"ה ישמחו השמים

תכלית בית המקדש השראת

השכינה בארץ,

ועל ידי זה נשלם מחצית

השם ו"ה ותגל הארץ

נתקשה משה במחצית

השקל מדוע רק

מחצית השם, הוציא הקב"ה

מטבע של אש

לרמז שחצי הראשון מתוקן

המן שקל מחצית השקל

כנגד כל אחד מישראל, כדי

למנוע מישראל מלהשלים

את מחצית השני של השם

הקב"ה הקדים שקלי ישראל

לשקליו, כי בזכות מצות

מחצית השקל אנו זוכים

להשלים את כל השם